

Подолець К.В.
студентка,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У контексті вдосконалення системи фахової підготовки майбутніх фахівців, все більшої популярності в різних країнах світу набуває дуальна система професійної підготовки. У європейській моделі професійної підготовки кадрів активно налагоджується соціальне партнерство між професійно-технічними школами і підприємствами. Популярними завдяки своїй ефективності є програми професійного навчання, що базуються на теоретичній підготовці в навчальному закладі у поєднанні з підготовкою на робочому місці.

Дуальна система навчання була започаткована у Німеччині, що виникла як нова форма професійного навчання, організація якого передбачає надання теоретичної і практичної професійної підготовленості. У Німеччині функціонує дуальна система професійного навчання – це взаємодія двох самостійних в організаційному та правовому аспектах носіїв освіти в офіційно визнаних межах, що відбувається відповідно до законодавства професійного навчання. Ця система включає два різні навчально-виробничі середовища: приватне підприємство та державну професійну школу, які діють разом для досягнення спільної мети – професійної підготовки учнів [1].

Суттю дуальної системи навчання в Австрії є надання переваги в навчальному процесі практичній частині за обраним фахом на підприємстві. Практичні знання дуже ціняться на ринку праці, і тому студент протягом чотирьох років навчання зобов'язаний працювати на підприємстві, оскільки за нього йде оплата згідно з дуальною угодою між закладом вищої освіти і підприємством; після закінчення угоди він вільний, може йти на іншу роботу або вступати до вишу. За такою формою навчання студент отримує знання, які необхідні для майбутньої професії [4].

Швейцарія є світовим лідером у сфері підготовки кваліфікованих робітників у сфері економіки, права, банківської справи, менеджменту, лінгвістики, фізики, хімії, біології. Завдяки великому обсягу наукових досліджень і високому рівню викладання у Швейцарії коледж готують висококваліфікованих здобувачів і пропонують широкий вибір спеціальностей, затребуваних на ринку праці, за дуальною формою навчання. У межах дуальної програми студенти вивчають багато прикладних наук і отримують практичні навички у сфері комунікації, управління людськими ресурсами, фінансів, продажу і маркетингу, а також володіють знаннями сучасної теорії і практики менеджменту. Швейцарська освіта має велике схвалення у світі, вона якісна та ґрунтовна, з широким вибором програм. Практично всі випускники працевлаштовані у провідних компаніях різних галузей по всьому світі [1].

У Великобританії стажування на підприємствах у рамках державної «Програми надання допомоги молоді» доповнюється теоретичними семінарами на спеціальних курсах. Для Великобританії є характерною розвинена система учнівства. Навчання молоді здійснюється відповідно до державної програми «Професійна підготовка молоді», розрахованою на випускників середньої школи у віці 16–17 років. Метою програми є поглиблена підготовка молоді, а термін навчання триває від одного до двох років. Випускники атестуються за чотирма показниками: відповідністю вимогам вузької спеціалізації та кваліфікаційним вимогам професії, вмінням застосовувати знання в нових умовах, діловими якостями. Альтернативна форма полягає в тому, що теоретичне навчання чергується з повноцінною трудовою практикою з майбутньої спеціальності. При цьому процеси поступового ускладнення навчання і роботи йдуть паралельно [2].

Професійне навчання у Франції здійснюється у системі освіти. Щорічно випускники шкіл одержують посвідчення про профпідготовку, яка дає право на працевлаштування. Але підприємці неохоче беруть на роботу таких працівників, оскільки централізовано розроблені програми відстають від практики. Для підтвердження та підвищення кваліфікації підприємець укладає з випускниками шкіл «кваліфікаційні контракти», згідно з якими вони навчаються реалізувати набуті навички в умовах роботи підприємства. Випускники шкіл, які не отримали посвідчень,

можуть вступити до технічних училищ (професійних ліцеїв), навчання в яких триває два роки [5].

Добре розвиненим є учнівство у Фінляндії для підготовки робітників усіх галузей – від сільського господарства до високих технологій. Існує велика кількість заснованих на компетенціях програм, розрахованих на дорослих, що передбачають 20% теоретичної та 80% практичної підготовки [5].

В Японії дуальна система застосовується для виховання кваліфікованого виробничого персоналу [5]. Японська система внутрішньофірмової підготовки відрізняється від підготовки, поширеної у Великій Британії та Німеччині, що не передбачає подальшого працевлаштування тих, хто навчався за цими програмами. Програми поєднують практичну підготовку на робочому місці з аудиторною підготовкою у професійних закладах – два дні навчання та три дні праці на робочому місці, і така практика підготовки одержала назву «японська стилізована дуальна система». Головна мета такої системи – надати молодим людям можливість для набуття практичних компетенцій, які б відповідали сучасним потребам бізнесу підвищеного рівня складності, запобігали частій зміні місця роботи молоддю, працевлаштуванню за погодинним контрактом або безробіттю. Зростання кількості безробітної молоді було частково викликано підвищенням вимог промисловості до працівників у більш технологічно складних умовах праці. Дуальна система, за якою проводиться оцінювання професійних навичок та компетенцій випускників навчального закладу і яка поєднує навчання та працю, була запроваджена для підготовки досвідчених працівників.

На сьогодні в Україні відбувся перший випуск трьох експериментальних груп, який засвідчив позитивні результати впровадження елементів дуальної форми навчання: високий рівень працевлаштування – до 97%, підвищення якості професійної підготовки на 12–17%, додаткові фінансові надходження – до 50 тис. грн у кожному ПТНЗ, зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, більш стійка та взаємовигідна співпраця з роботодавцями [3]. До основних змін, які відбулися в організації навчально-виробничого процесу під час запровадження елементів дуальної форми навчання, належать: зміна співвідношення навчального часу: теоретичне навчання –

30%, виробниче навчання та виробнича практика – 70% навчальних годин; упровадження блочно-модульної побудови навчального процесу: опанування базового модуля на базі закладу освіти, а потім чергування: модуль теорії (1–2 тижні) на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти / модуль практики (4–8 тижнів) на базі підприємств, установ, організацій; оцінювання результатів навчання – відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва.

Отже, проаналізувавши освітні напрями системи освіти в деяких країнах світу, бачимо, що дуальна модель навчання пропонує альтернативний підхід до традиційного викладання і навчання у вищій школі. Схарактеризована практика сприятиме удосконаленню професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки стимулює студентів до якісного набуття необхідних компетенцій, адже впевненість у працевлаштуванні після закінчення навчального закладу є мотивувальним чинником. На нашу думку, процес упровадження дуальної освіти в закладі освіти потрібно прискорити і запровадити в якомога більшій кількості навчальних закладів України.

Список використаних джерел:

1. Абашкіна Н.В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: монографія. – К.: Вища школа, 1998. – 207 с.
2. Дернова М.Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи, 2014. – Вип. 2(9). – С. 137–145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19
3. Дуальна освіта. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. – 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicnaosvita/dualna-osvita>
4. Коркуна О.І. та ін. Сучасні процеси розвитку дуальної освіти: запорака стабільності кадрового потенціалу / О.І. Коркуна та ін. // Економіка праці, демографія, соціальна політика. – 2018. – № 4. – С. 90–94.
5. Чумак О.О., Плачинда Т.С. Дуальна освіта як перспектива розвитку вищої школи України // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 2. – С. 143–149.